

מסכת נדרים דף יג.

• לימא כתנאי (דף יב-יג.).

אמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור **, רבי יעקב אוסר, ורבי יהודה (יוסי) מתיר,	
היכי דמי, אי נימא דאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור לפני זריקת דמים, שאמר לפני זריקת דמים בפירוש (1), מאי טעמא דמאן דשרי, הא בכור לא אישתרי אלא לאחר זריקת דמים, ואי אמר בפירוש לאחר זריקת דמים, מאי טעמא דמאן דאסר (2), אלא לאו דמונח בשר בכור קמיה, ומונח בשר אחרת גביה, ואמר זה כזה, ותנאי היא,	
רבי יעקב סבר בעיקרו קמתפיש, ולכן אסור	ורבי יהודה (יוסי) סבר בדהשתא (בדהיתרא) קמתפיש, ולכן מותר
(1) כתב הר"ן בדין הוא דהוה מצוי לאקשוויי אי באומר הרי עלי כבכור סתמא, מאי טעמא דמאן דשרי,	
דאפילו אי אמרינן דבהיתרא קמתפיש, כל שאומר סתם, בעיקרו קמתפיש,	
דהא תנן במתניתין חטאת, תודה, שלמים, אסור,	
ולא דייקנן מינה בסוגיין דבעיקרו מתפיש,	
אלא אידי דבעי למימר אי לאחר זריקת דמים, מ"ט דמאן דאסר, נקט נמי אי לפני זריקת דמים, מ"ט דמאן דשרי, אבל ה"ה דסתמא נמי קשיא מ"ט דמאן דשרי	
(2) בכהן קא מיירי, דאי בישראל, לית ליה שום זכייה בגווייה, ואסור ליה נמי באכילה, שאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור	

• לא, דכ"ע לפני זריקת דמים... (דף יג.).

לעולם לא תנאי היא, דכ"ע דאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור לפני זריקת דמים, (וה"ה אם אמר סתמא, הרי עלי בשר זה כבשר בכור, וכן"ל)	
ר' יהודה (יוסי) מתיר	רבי יעקב אוסר
אמר קרא, "כי ידור", עד שידור בדבר הנדור, לאפוקי בכור דדבר האסור הוא, כיון דבע"כ חלה קדושה עליו	אמר קרא "לה", לרבות דבר האסור, כלומר, כיון דמצוה להקדישו, כדמפרש הש"ס לקמן
"לה" מיבעי ליה למתפיש בחטאת ואשם, שהוא מתפיש בנדר (כלומר שצריך להתפישו), (1) ומוציא אני את הבכור שהוא קדוש ממעי אמו,	בכור נמי מתפישו בנדר הוא, דתניא משום רבי אמרו, מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו, שנאמר "הזכר תקדיש"
אע"פ שיש חיוב להקדיש הבכור, לא מקרי דבר הנדור, שאפילו אם לא הקדיש הבכור, הוי קדוש	
(1) דאע"ג דחובה עליו להביאן, מקרו דבר הנדור טפי מבכור, לפי שמחמת נדרו הוא בורר בהמה זו שהוא מביא, משא"כ בבכור שהוא קדוש ממעי אמו, ואין יכול להחליפו באחר	

מסכת נדרים דף יג.

• סיכום (דף יב-יג.)

בשר זה (חולין) כזה (בשר בכור)	מאי לאו...	לא, דכ"ע באמר לפני זריקה...	"לה"
רבי יהודה מתיר	בהיתרא קמתפס	"כי ידור נדר לה", עד שידור בדבר הנדור, לאפוקי בכור	למתפס בחטאת ואשם
רבי יעקב אוסר	בעיקרו קמתפס	"לה", לרבות דבר האסור בכור, כיון דמצוה להקדישו	לרבות דבר האסור בכור

• דברי הר"ן לענין הלכה...

כתב הר"ן, ולענין הלכה כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו
דנהי דבעיין דהכא לא איפשיטא אי בעיקרו קמתפס או בהיתרא קמתפס, נקטינן דבהיתרא קמתפס,
והביא ראיה מדמסקינן במסכת נזיר, האומר הריני נזיר, ושמע חבירו, ואמר ואני, דבסיפא מתפס ולא בקמא, בין לקולא ובין לחומרא.....,
אלמא בסיפא קמתפס, דהיינו בהיתרא,
ועוד הביא ראיה ממתניתין דאיזהו איסור האמור בתורה, דמייתי לה בהאי לישנא דהיינו שנדר מאותו היום ואילך, דמשמע הא לאו הכי, בהיתרא קמתפס

מסכת נדרים דף יג.

• תנא, האומר...

אימרא	דירים	עצים	אישים	מזבח	היכל	ירושלים
או לאימרא	או לדירים	או לעצים	או לאישים	או למזבח	או להיכל	או לירושלים
או כאימרא	או כדירים	או כעצים	או כאישים	או כמזבח	או כהיכל	או כירושלים
רישא - כולן שסיים שאוכל לך (כגון אימרא שאוכל לך), אסור						
סיפא - וכולן שסיים לא אוכל לך (כגון אימרא שלא אוכל לך), מותר						
קושית הגמרא - מאן שמעינן ליה דלא שני ליה בין אימרא לאימרא כאימרא, רבי מאיר היא דאסר אפילו בלא כ"ף הדמיון, (דמסתמא בר פלוגתיה דר' יהודה, רבי מאיר היא [רא"ש]) אימא סיפא, וכולן לא אוכל לך מותר, וזה שלא כר' מאיר, דהתנן (במשנה הבאה) לקרבן לא אוכל לך, ר' מאיר אסור, ואמר רבי אבא, נעשה כאומר לקרבן יהא, לפיכך לא אוכל לך, והכא נמי בכולן, כאימרא יהא, לפיכך לא אוכל לך, ולר' מאיר אסור, וכאן תני מותר, שלא כר' מאיר?						
תירוץ הגמרא - לעולם ברייתא זו ר' מאיר היא, ולכן ברישא כשסיים שאוכל לך, אסור כר' מאיר, אפי' בלא כ"ף הדמיון, וסיפא כשאמר לא אימרא או לאימרא בפתח תחת הלמ"ד, שאמר מה שלא אוכל לא יהא אימרא, דאין כאן איסור כלל ואפילו לר' מאיר, מותר (דאין לומר הא מה שאוכל, יהא אימרא, דלית ליה לר' מאיר מכלל לאו אתה שומע הן) ודוקא באימרא סתם או לאימרא או כאימרא, ר' מאיר אסור, דמפרש דבריו אימרא יהא, לפיכך לא אוכל לך						

• משנה

האומר קרבן יהא שאני אוכל לך, עולה יהא שאני אוכל לך, מנחה יהא שאני אוכל לך, חטאת יהא שאני אוכל לך, תודה יהא שאני אוכל לך, שלמים יהא שאני אוכל לך, אסור, ואע"ג דלא אמר בהו כ"ף הדמיון, ורבי יהודה מתיר, דסד"א דכיון דהני שמן מורה על איסורן, להוי כפגול ונותר דמודה בהו ר' יהודה דלא בעי כ"ף, ויהא אסור, קמ"ל דלר' יהודה שאני עולה ומנחה שאע"פ ששמן מורה איסורן, מ"מ אין שמן על שם איסורן, שהאומר בהמה זו עולה או חטאת, אינו מתכוין באמירת השם הזה לאיסורא, אלא כוונתו שצריך לעשות ממנה דיני עולה או חטאת או תודה או שלמים, ולכן לר' יהודה צריך כ"ף הדמיון ולומר כקרבן כדי לאסור, משא"כ כשנודר ומתפיס בפגול ונותר, שאמר פגול או נותר עלי ככר זה, דבריו מוכיחין שלאסור הוא מתכוין, ושהככר יהיה עליו כפגול וכנותר קאמר, ומש"ה מתסר גם באופן שלא אמר כ"ף, אפילו לר' יהודה (ועיין בר"ן דף יא. ד"ה טהור לביאור אחר בהר"ן שמפרש אמאי מחלק ר' יהודה בין עולה ומנחה וכו' שצריך כ"ף לאסור, לפגול ונותר שאסור אפילו בלא כ"ף, והביא ראיה לפירוש השני מלשון הגמרא דף יג.)
--

מסכת נדרים דף יג

• משנה (המשך)

הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך, אסור, לקרבן לא אוכל לך, רבי מאיר אוסר		
הקרבן, כקרבן, קרבן, לקרבן	שאוכל לך	לא אוכל לך
הקרבן, כקרבן, קרבן....	אסור (1)	מותר (1)
לקרבן....	אסור (1)	אסור (2)
(1) דבכל לישני משמע דמה שיאכל, יהא קרבן, ודוקא כי אמר שאוכל לך, אבל אמר קרבן לא אוכל לך, שרי, דהא תנן בפרק שני, קרבן לא אוכל לך, מותר, ומוקמינן לה כר"מ, וטעמא דמילתא, דכי אמר קרבן בלא למ"ד, משמע דנשבע בחיי קרבן שלא יאכל		
(2) מפרש בגמרא, דה"ק לקרבן יהא, לפיכך לא אוכל לך, וה"ה דאי אמר לקרבן אוכל לך, אסור, דמשמע שפיר לקרבן יהא מה שאוכל משלך, והאי דלא עריב האי בהדי הני דרישא, דליתני הקרבן, כקרבן, קרבן, לקרבן, שאוכל לך אסור, משום דהנהו תלתא, דהיינו הקרבן כקרבן קרבן, דוקא כי אמר שאוכל אסור, אבל אמר לא אוכל, שרי, וכנ"ל, אבל כי אמר לקרבן, אפילו אמר לא אוכל, אסור, וכנ"ל		

• גמרא - קתני הקרבן...

קתני הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך, אסור, ואפילו בלא כ"ף הדמיון,	
סתמא כר' מאיר דלא שני ליה בין "אימרא" ל"כאימרא"	
קושית הגמרא - אי ר' מאיר היא, הא דקתני <u>הקרבן</u> שאוכל לך, אסור, והתניא מודים חכמים (ר' מאיר) לר' יהודה, דאע"ג דלא בעו כ"ף הדמיון, וכשאמר קרבן שאוכל לך, אסור, בהא מודו דשרי באומר <u>הא קרבן</u> והא עולה והא מנחה והא חטאת שאוכל לך, שמותר, שלא נדר זה אלא בחיי קרבן, והרי זה סתירה למשנתנו דאמר "הקרבן" שאוכל לך, אסור?	
תירוץ הגמרא - לא קשיא,	
ברייתא דאמר "הא קרבן", דאז אמרינן שנשבע בחיי קרבן, ושבועה בחיי קרבן אינה כלום	ומשנתנו דאמר "הקרבן", דלהוי קרבן קאמר, שיהא אסור, ונדר היא, שהתפיס נדר בקרבן

• סיכום בשיטת רבי מאיר

ברייתא דאמר "הא קרבן" שאוכל לך, מותר	משנתנו - באומר "הקרבן" שאוכל לך, אסור
דנשבע בחיי קרבן, ולכן אינה נדר, דאינה כלום	דלהוי קרבן קאמר, שיהא אסור

מסכת נדרים דף יג:

• קתני לקרבן...

קתני בסיפא, לקרבן לא אוכל לך, רבי מאיר אוסר	
קושית הגמרא	תירוץ - אמר רבי אבא
והא רבי מאיר לית ליה	נעשה כאומר לקרבן יהא,
מכלל לאו אתה שומע הן? (1)	לפיכך לא אוכל לך
(1) דלכאורה הטעם של רבי מאיר משום שלקרבן כאילו אמר לא קרבן מה שלא אוכל לך, דמשמע מדבריו הא מה שאוכל לך, יהא קרבן, ועל זה הקשה הגמ' דלית ליה לרבי מאיר מכלל לאו....	

• משנה

האומר לחבירו, קונם פי מדבר עמך, או קונם ידי עושה עמך, או קונם רגלי מהלכת עמך, אסור (חל הנדר)
שאוסר את הדיבור עם חבירו כקרבן, או עשיית מלאכה עם חבירו, או הליכתו עמו

• ורמינהו...

חומר בשבועות מנדרים, ונדרים מבשבועות,	
חומר בנדרים,	וחומר בשבועות,
שהנדרים חלין על המצוה כברשות,	שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש, (3)
משא"כ בשבועות (2)	משא"כ בנדרים שהם חלים רק על דבר שיש בו ממש
קושית הגמרא - זה סותר מה שכתוב במשנה שחל נדר על דיבור ומעשה ידיו והליכת רגליו שאין בהם ממש?	
(2) (כגון אם אמר קונם סוכה עלי או קונם תפילין עלי, חל הנדר, ואינו יכול לקיים מצות ישיבת סוכה בחג הסוכות או להניח תפילין, משא"כ בשבועות דאם נשבע שלא ישב בסוכה או שלא יניח תפילין, הרי זו שבועת שוא)	
(3) השבועות חלות על דבר שאין בו ממש משום דמתסר גברא הוא, שלא יעשה כן, ואיהו אית ביה ממש, משא"כ בנדרים דמתסר חפצא הוא, הלכך אי לית ביה מששא, לא אסר מידי	

מסכת נדרים דף יג:

• תירוץ - אמר רב יהודה...

באומר יאסר פי לדיבורי, ידי למעשיהם, רגלי להילוכן, שבוה חל הנדר על דבר שיש בו ממש כגון פיו, רגליו, וידיו

דיקא נמי דקתני פי מדבר עמך, ולא קתני שאני מדבר עמך
--

דברי הר"ן - כלומר, נעשה כאומר, דהא אמר קונם פי מדבר, משמע דקונם קאי אדיבור, ומשמע נמי דקאי אפה, הלכך כיון דסתם נדרים להחמיר, אמרינן דאפה קאמר, ופיו דבר שיש בו ממש הוא, ודכוותה בהש"ס דאמרינן באומר, ופירושן נעשה כאומר,
--

ובדין הוא דמצי לשנויי ליה דאפילו אי קאי קונם אדבור, אפ"ה אסור מדרבנן, שהנדרים חלין מדברנן אפילו על דבר שאין בו ממש, כדאיתא לקמן בריש פ"ב, אלא קושטא דמלתא מתרץ ליה, דאפילו מדאורייתא נמי אסור

הוצאן אלך כל כנוי

מסכת נדרים דף יג:

• משנה

ואלו מותרין,	אידי דתנא בפרק קמא נדרים אסורין, פתח הכא ב"אלו מותרין"
חולין יהא, מה שאוכל לך	בגמרא מפרש למאי איצטריך, הא פשיטא שאינו נאסר בכך
כבשר חזיר יהא, מה שאוכל לך	כל מיני אסורין קתני, בתחלה האסורין באכילה כבשר חזיר, שלא חל הנדר,
כעבודת כוכבים יהא, מה שאוכל לך	והוסיף עוד שאף המתפיס בדברים חמורים יותר ואסורין בהנאה כעבודת כוכבים, אינו נאסר,
כעורות לבובים יהא, מה שאוכל לך	והוסיף אף אסורין בהנאה שאין להם בטלה, שאין איסורן פוקע מהן לעולם (1), אינו נאסר
כנבילות וטריפות יהא, מה שאוכל לך	ותנא נמי דברים האסורים באכילה, ויש בהם טומאה, וחמורים יותר מבשר חזיר (2)
כשקצים ורמשים יהא, מה שאוכל לך	והוסיפו דברים שטומאתן חמורה יותר מנבילה, שטומאין בכעדשה כשקצים ורמשים (3)
כחלות אהרן ותרומתו יהא, מה שאוכל לך	שאע"פ שחל האיסור לזרים על ידי קריאת שם של המפריש, לא מקרו דבר הנדור (4)
מותר (5)	
האומר לאשתו, הרי את כאימא,	פותחין לו פתח ממקום אחר, שלא יקל את ראשו
טעמא דכולהו הני דאין מתפיסין בהן, משום דבעינן שיתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור, כדאיתא בגמרא לקמן דף יד.	
(1) כעורות לבובין שהיו תקרובת לעבודת כוכבים, שהיו נוקבין את העור של הבהמה כנגד הלב, והיו מוציאין אותו כשהוא עדיין חי, ומקריבין אותו לע"ז, ועל ידי כן חשוב כל העור תקרובת של ע"ז, וחמירי מעבודת כוכבים, דנהי דעבודת כוכבים אית לה בטלה כגון אם הגוי עשה מעשה המוכיח שאינה עובדה יותר כגון שקטע את אזניה, אבל תקרובת ע"ז אין לה בטלה לעולם, ולכן הוצרך התנא לומר שאף המתפיס בה, אינו נדר	
(2) (הקשה בשלמי נדרים שהרי גם בשר חזיר בכלל נבילה הוא)	
(3) שנבילה מטמאה רק בכזית	
(4) שכיון שהוא אסור לזה (לזר) ומותר לזה (לכהן), מוכח שאיסורם לא מחמת נדרו הוא, שהרי כשהפרישן, לא פירש שיאסר רק לזרים, ומדוע לא חל האיסור גם לגבי כהנים, אלא ודאי מאי דאסירי לזרים, מחמת אסורא הוא דרמי רחמנא עליהו	
(5) כולן מותרים, ואפילו עם הארץ שנדר בהם, אין צריך פתח להתירם, אלא מותר מאליו, ולהכי, אע"ג דפתח ותנא "ואלו מותרין", שמשמע מותרין בלא פתח, הדר תנא "הרי זה מותר", משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא, דצריך פתח בעם הארץ, וכדאיתא בגמרא דמדובר כשהנדר עם הארץ, ואי לא הדר ותנא "הרי זה מותר", לא ידענא ואלו מותרין דרישא שמותרין בלא פתח, אהי מינייהו קאי, אי אכולהו, אי אתרתי מינייהו (ואלו "מותרין" משמע לכל הפחות שנים), ולכן שנה התנא הרי זה מותר לאחר כל הרישא להשמיענו שבכל אופנים אלו, אין צריכים שאלה	

מסכת נדרים דף יג:

• דברי הר"ן בענין האומר לאשתו, הרי את כאימא...

האי דנקיט "הרי את עלי כאימא" פותחין לו פתח ממקום אחר,	
אין זה משום שדוקא אם מתפיש באמו הדין כן,	
אלא הוא הדין אם מתפיש את אשתו בשאר אסורי הנאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרם, והראיה לזה, דבברייתא נמי תניא בגמרא לקמן הרי את עלי כבשר אימא, כבשר אחותי, כערלה, ככלאי הכרם,	
אלא האי דנקט הרי את עלי כאימא ולא בשאר דברים,	
כיון שחזא דאית ביה תרתי אשמעינן,	
חדא, דאע"ג דמתפיש בדבר האסור, והנדר אינו חל, מ"מ בעם הארץ מדרבנן צריך פתח,	
ואשמעינן תו, דצריך שיהא הפתח ממקום אחר, אבל אין פותחין לו בכבוד אמו,	
כלומר, אילו היית יודע שלא יהא כבוד לאמך בכך (שיש לה בן נודר), לא היית נודר,	
אין פותחין לו בכך, אלא צריך פתח אחר להתירו,	
ואף שדין זה כבר מפורש לקמן, הוצרכה המשנה לחדש זה כאן,	
דלא תימא נהי דאין פותחין לו לאדם בכבוד אביו ואמו,	
ה"מ בנדרים דאורייתא, אבל האי דליתיה אלא מדרבנן, פותחין לו אפילו בכבוד אמו,	
קמ"ל דלא, אלא שצריך פתח ממקום אחר, כן כתב הרשב"א ז"ל	
ודוקא במדיר את אשתו ומתפיש את הנדר בדבר האסור צריך פתח בעם הארץ מדרבנן,	
מפני שדרכו של אדם לאסור את אשתו מתוך הפקדה, ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפיש בדבר האסור,	
אתי למישרי נמי אפילו כשמתפיש בדבר הנודר,	
אבל שאר נדרים של עם הארץ, מתוך שאין מצויין כל כך, לכן כשמתפיש בדבר האסור,	
לא גזרו בהן, ולכן אין צריכין שאלה,	
וזה הטעם דנדרים דרישא דמתניתין מותרין לגמרי בלא שאלה אף לעם הארץ	

• סיכום

האומר לאשתו, הרי את עלי כאימא, וה"ה לכל שאר אסורי הנאה	שאר נדרים, שלא באשתו אלא באחר, שמתפיש באסורי הנאה
צריך הפרה מדרבנן (1)	לא צריך הפרה כלל
(1) עם הארץ שנדר, צריך הפרה מדרבנן, אע"ג שהתפיש בדבר האסור שמעיקר הדין אינה נדר, וצריך פתח ממקום אחר ולא מטעם כבוד אמו	

מסכת נדרים דף יג:

• קושית הגמרא

טעמא דאמר חולין שאוכל לך, דמותר,	
הא אמר לחולין שאוכל לך, דמשמע לא לחולין ליהוי אלא קרבן, אסור, דודאי כי תנא לחולין, לאו לגופיה איצטריך, דהא פשיטא דמותר, אלא משום דיוקא תנא ליה לאשמועין הא לחולין אסור	
מני מתניתין,	
לא רבי מאיר, דהא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן,	ואלא מאי ר' יהודה דאית ליה מכלל לאו, היינו רישא **?
** דהיינו מתניתין בפרק קמא דף י: האומר לחולין שאוכל לך, אסור	

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website),
or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.